

Londra'dan Mektup

D i d e m C r o s b y

Bilim Adamları da Yıldız Fallarını Okurlar mı?

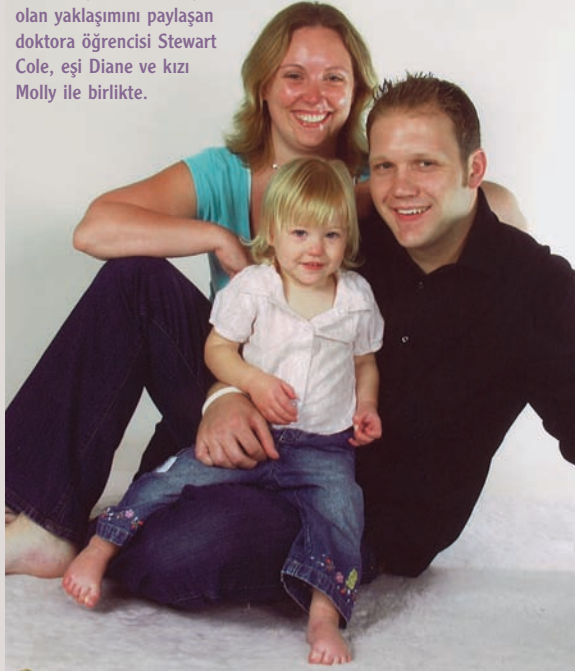
Sizi iş arkadaşım Stewart'la tanıştırmak istiyorum bu ay: Stewart Cole. 27 yaşında. İki yaşındaki Molly'nin babası, Diane ile 4 yıllık mutlu bir evliliği var. Stewart 2001 yılından bu yana insan genetiği konusunda doktora yapıyor. Tezini geçtiğimiz aralık ayında teslim etti, tez savunması için tarihin belirlenmesini bekliyor... ve isminin batıl inançlara değinen bir yazıda yer alması onu rahatsız etmiyor.

Stewart, evlerinde şemsiyenin açılmasının rahatsız olduğunu kabul ediyor (İngiltere'de bunun uğursuzluk getirdiği inancı var); mümkünse, merdivenlerin altından geçmekten kaçınıyor; önünden kara kedi geçtiğinde bunun kendisine şans getirebileceğini düşünüyor; yolunda gitmekte olan bir şeyden bahsederken, her şey yolunda gitmeye devam etsin diye tahtaya vuruyor. Diğer yandan, bu batıl inançların geçerliliği hakkında kuşkusu olduğunu da dile getiriyor. "Tüm bunların aptalca olduğunu biliyorum, ama elimde değil" diyor içtenlikle. Ama tüm bunlara karşın, günlük gazetelerde yıldız falını okumadığını vurguluyor. Stewart, Leicester Ünivertesi'nden Dr Neil Taylor ve Dr Richard Coll'un araştırmalarına katkıda bulunan biliminsanlarından hiç de farklı değil.

Dr Taylor ve Dr Coll, İngiltere'deki Leicester Üniversitesi ve Yeni Zelanda'daki Waikato Üniversitesi'nden biliminsanlarının, batıl inançları ve diğer modern inanışları nasıl karşıladıklarını araştırmışlar. Dr Taylor, araştırmalarına yol açan iki etken olduğunu ifade ediyor. Bunlardan birincisi, İngiltere'de lise dengi eğitim alan öğrencilerin yıllar boyunca fen bilgisi dersleri almalarına karşın batıl inançlı olduklarını ortaya çıkaran bir araştırma. Dr Taylor'a ilham kaynağı olan ikinci etkense, biliminsanlarının 'gerçeklere' dayalı düşünce yapısına sahip olduklarını iddia eden bir görüş. Buna göre biliminsanları düşünürken, akıl yürütürken, üzerinde çalıştıkları sorunlara çözüm getirirken bilimsel bilgiye dayalı yargılamaya başvuruyorlar. Bu yaparken de bütünüyle nesnel. Dr Taylor'a göre bu, gerçeği yansıtmıyor. İşte, profesörleri araştırmalarına davet etmelerine yol açan da bu olmuş.

Taylor, yıllarca akademik alanda çalışmış profesörlerin batıl inançlara kulak asmayacaklarını, bunları saçma sapan olarak niteleyeceklerini bekliyormuş, ama sonuçlar her iki araştırmacıyı da şaşırtmış. Sonuçlara göre, biliminsanları bilimsellikten uzaktan yakından ilgisi olmayan batıl inançlar konusunda 'açık fikirli'. Sözelimi, akupunkturun te-

Bu yazı için batıl inançlara olan yaklaşımını paylaşan doktora öğrencisi Stewart Cole, eşi Diane ve kızı Molly ile birlikte.

davi amaçlı kullanımı ve kristallerin iyileştirme gücü konusundaki yaklaşımlarının böyle olduğu ortaya çıkmış. Hatta aralarından bazıları, dünyanın geçmişte uzaylılarca ziyaret edilmiş olabileceğini, ayrıca bazı evlerde hayalet bulunabileceğini de olası bulduklarını ifade etmişler.

Dr Taylor araştırmanın, biliminsanlarının batıl görüşlere inandıklarını göstermediğini vurguluyor; sonuçlara göre, batıl inançları otomatik olarak yok saymıyorlar. Diğer bir deyişle biliminsanları 'bilmediğimiz' olguları bir kaleme silip atmıyorlar.

Aralarından bazıları tüm bunların akılcı birer açıklamasının bulunabilme olasılığını da yok saymıyor. Ancak iş astrolojiye gelince, tıpkı iş arkadaşım Stewart gibi, toplumun geri kalanından farklılık gösteriyor biliminsanları. Her biri, astrolojinin bilimsel bir yanının olmadığını kabul ettiklerini ve astrolojiye kesinlikle inamadıklarını söylüyorlar.

Biliminsanlarının 'açık görüşlü' yanları laboratuvar kültürüne de yansıyor. Laboratuvarlarda önemli bir deney yapacakları zaman uğurlu pantolonlarını giydiklerinden bahsedenleri İnternette bulmak mümkün (belki de güçlü asitlerle pantolonlarının hepsini delik deşik etmekten korktukları için). Uğurlu pipetlerinden başka pipet kullanmayanların itirazlarına da yine İnternet'te rastlayabiliyorsunuz. Laboratuvarların en popüler 'batıl' inancı, santrifüjü her kullandığımızda, tüplerinizi aynı iki

'uğurlu' hücreye yerleştirmek. Laboratuvar üretimi 'batıl' inançlara ilgimi duyan Stewart, işi yine ciddiye alıp laboratuvarlarda izlenen batıl ('ilginç' demek daha doğru olabilir) inançları toplamaya girişti.

Laboratuvarlarda izlenen batıl inançlardan bir kısmını bu sayfa için seçtim. Bu 'batıl inançları' Bilim ve Teknik'le paylaşan araştırmacılar nedense (!) isimlerini ve fotoğraflarını sakındılar okurlarımızdan... Belki de Stewart kadar cesur olmadıklarındandır...

- "Laboratuvarımıza denek hayvan evinin yalnızca belli bir bölgesinden gelen hayvanları kabul ediyoruz. Evin bu bölgesinde yetiştirilmiş hayvanlar deneylerimizde daha iyi sonuçlar veriyor."

- "Richard faresini anesteziyle uyuttuktan sonra deneyine başlamadan önce onları havaya bir kez atıp tutuyordu. Kabul etmiyim ki, aynı şeyi denediğimde ben de daha iyi sonuçlar elde ettim!"

- "Bir viroloji laboratuvarına iki yıl önceki bir ziyaretim sırasında tanıştım: Önemli deneyler yapacakları zaman laboratuvardakiler buraya pembe tüylerle kaplı parıltılı bir büyücü değneği getiriyorlardı."

- "Bir deney protokolünün ilk denediğimden beklediğim sonucu elde ettiysem, protokolü hiç bir zaman iyileştirmeye çalışmam. Bunu denersen her şeyin yanlış gideceğinden korkuyorum."

- "Deneyimde kullandığım cihazı tam olarak iki kez temizlemeden deneyime başlamam."

Örneklerini sunduğum bu davranışlar, bilimsel araştırmayla yaşamını kazanan bir araştırmacının tuhaf oldukları anlamına gelmiyor. Deneylerinde iyi sonuçlar elde etmek için bilimsel olmayan yöntemlere başvurdukları anlamına da gelmiyor. Haftalar, aylar boyunca tekrar tekrar yineledikleri deneylerden bekledikleri sonuçları elde etmek için ne denli istekli olduklarını gösteriyor. Bu arada gülümsemelerini sağlayacak bir şey de yapmış oluyorlar. Ancak araştırmalarını yayın haline döndürdüklerinde sonuçlarını tümüyle bilimsel açıdan tartışıyorlar.

Bilim, yine insanlarca belirlenmiş 'gerçek'lerden oluşuyor. Ancak yaşam yalnızca yalnızca gerçeklerden ibaret değil. Günlük yaşamımızda gerçekler kadar duygularımız da bize ışık tutuyor ve biliminsanları da yaşamın bir parçası. Doktora çalışmasını yaparken Stewart'ı tanııyordum, ama şu anda teslim ettiği tezini savunacağı tarihi nasıl heyecanla beklediğini biliyorum. Sanki ona destek olacak bir şeye ihtiyacı vardı. Bu yazıya yaptığı katkı, Stewart'a ufak bir hediye vermem için de bana bahane yarattı.

Ona bir nazar boncuğu hediye ettim. Doktora tezini savunması sırasında onu kem gözlerden korusun diye (!) Küçük hediyemi sevinçle incelerken, "şimdi bunu tez savunmama götürmeden edemem" dedi.

